

- **ERIK BRUUN** - rohkea ja taitava kuvantekijä
- **MARKKU WALLDÉN** - taiteilijaksi vaikeuksien kautta
- **KJELL WESTÖLLE** arvostettu Pohjoismaiden neuvoston kirjallisuuspalkinto

Hyvät sukulaiset

LIISA SJÖBLÖM, KVARTETTO-KIRJOJEN PÄÄTOIMITTAJA

Meillä on upouusi neljän kirjan kirjasarja Stenrothien kvartetto – Katarinan, Henrikin, Saran ja Nilsin sukukirja.

Kirjasarja on jatkoa Stenroth sukuseura ry:n julkaisulle Intermezzo – Stenrothien välisoitto, joka ilmestyi vuonna 2006. Heti sen jälkeen helmikuussa 2007 historiatoimikunta luonnosteli viisipäiväisessä seminaarissa sukuseuralle uuden toimintastrategian. Sitä täsmennettiin lokakuussa 2007 ja luotiin suuntaviivat tulevalle työlle. Strategian mukaan työskentelyssä korostettiin jokaisen sukuhaaran tasa-arvoista käsittelyä. Alkutaipaleella Maaria Puupponen vastasi Katarinan, Timo Siukonen Henrikin, Sirpa Hanhela Saran ja Ville Palola Nilsin sukuhaarasta.

Huhtikuussa 2008 neljä päivää kestäneessä historiatoimikunnan ideariihessä esillä oli sukukirjojen julkaiseminen tulevaisuudessa. Mukana olivat Timo Siukonen, Ville Palola, Jaakko Pihlaja ja Pertti Toukoma. Ville Palola nosti esiin ajatuksen, että tehtäisiin neliosainen sukukirja ja tavoitteeksi voitaisiin asettaa vuosi 2012. Kirjat valmistuisivat yhtä aikaa, niissä olisi yhtenäinen graafinen ilme ja samantapainen sisältö. Tämä työ on saatu nyt päätökseen.

Tarinaperinne jatkuu

Intermezzon päätoimittaja Timo Siukonen kirjoitti jo aikanaan 'jatkukoon suvun tarinaperinne eri muodoissaan kehtään unohtamatta!' Historiatoimikunta on halunnut noudattaa tätä toivetta vaikka tiedostaa, että moni kiinnostava ja tärkeä tarina on jäänyt nytkin puuttumaan. Pystymme tarjoamaan kuitenkin näytteitä suvun värikkäistä henkilöistä ja vaiheista.

Sukutietojen keräämiseksi ja tarkistamiseksi sekä perinne- ja muistitiedon, henkilöhistorioiden, sukukertomusten sekä sukutarinoiden kokoamiseksi his-

toriatoimikunta loi sukuhaarioihin yhteyshenkilöverkoston. Sitä kautta saatiin runsaasti arvokasta tietoa suvusta ja sen jäsenien erilaisista elämänvaiheista. Tietoja kerättiin kirjeitse sekä sähköpostitse. Kirjoissa on yhteensä 2040 sivua, perhe- tauluja yhteensä 5900 ja henkilöitä noin 41 000.

Taustalla laaja yhteistyö

Kvarteton toimituskuntaan kuuluivat Ville Palola, Jaakko Pihlaja, Maaria Puupponen, Pertti Toukoma ja Liisa Sjöblom. Tarinoiden tarkistamisessa ja toimittamisessa avustivat Marjatta Salonen, Helena Kinanen, Seija Tikkanen, Anders von Bell, Jaakko Pihlaja sekä Veikko Palola. Kirjan referee-tarkastuksen suorittivat professorit Mirja Saari, Anto Leikola ja Hannu Sariola sekä Timo Siukonen. Haluan myös kiittää Sirpa Hanhelaa, jonka tutkimustyön ansiosta Saran sukukirja sai paljon lisää henkilötauluja ja on nyt paksuin 600 sivullaan ja lukuisin henkilömäärältään. Lisäksi Maaria Puupponen on väsymättä ylläpitänyt sukutiedostoa sukuohjelmistossa ja kirjannut kaikki muutokset viipymättä tiedostoon. Ilman tätä suurta joukkoa kirjoja ei olisi syntynyt. Kiitos vielä kaikille!

Seuraava toivomus onkin, että mahdollisimman moni hankkisi kirjan sukulaisilleen – vaikkapa joululukemiseksi. Toivon kaikille miellyttäviä hetkiä tämän lehden ja uusien kirjojen parissa.

Sisältö

Hyvät sukulaiset	2
Puheenjohtajalta: Elävä sukuseura	3
Erik Bruun - rohkea ja taitava kuvantekijä.....	6
Oliko Erik Stenroth epäonninen orpopoika?.....	8
Markku Walldén, taiteilijaksi vaikeuksien kautta.....	11
Tanskan kuningashuoneesta Pellosniemen pappilaan.....	12
Kjell Westön 12-säikeinen palmikko, kirja-arvostelu	15
Kvarteton jälkeen - Runebergin nuoruuden morsian	16
Yrjö Sariola 82, opettaa psalmeista.....	17
Antti Siukonen keräsi yleisön sympatit	17
Sukuseuran ja suvun kuulumisia sekä perheutisia.....	18
Tulevaa ohjelmaa	19
Stenroth-shop.....	24

KANNEN KUVAT:

Taiteilija Erik Bruun työssä ääressä, sekä kuvasarja taiteilijan julisteista.
Kansikuva: Valio ja Erik Bruunin kuva-arkisto.

Elävä sukuseura

MARJATTA SALONEN, SUKUSEURAN PUHEENJOHTAJA

Sukuseuramme on toiminut tämän vuoden aikana aktiivisesti ja on saanut paljon hienoja asioita aikaan.

Loppukesällä Kvartetto-sukukirjasarja saatiin valmiiksi historiatoimikunnan monen vuoden työn tuloksena. Näin mittava hanke vaati suuren määrän suvun jäsenien mukanaoloa. Kiitos kaikille kirjoittajille ja erityisesti Liisa Sjöblomille, joka kärsivällisesti jaksoi uurastaa toimituskunnan vetäjänä sekä Maaria Puupposelle, joka uudisti laajan sukutietokannan kaikkiin kirjoihin. Molempien työmäärä oli suunnaton. Nyt puolet kirjasarjan 800 suuruisesta painoksesta on myyty ja postitettu tilaajille.

Vuoden kohokohta oli vuosikokous historiallisessa Suomenlinnassa. Lähes sata suvusta kiinnostunutta ihmistä sai nähdä maamme ykkösgraafikon, professori Erik Bruunun elämäntyön tuloksia ja kuulla hänen rohkeista elämänvaiheistaan. Suomenlinna ja Erik Bruun kuuluvat yhteen, sillä hän on asunut yli neljäkymmenen vuoden ajan saarella ja kuvannut monissa töissään saaren kulttuuriperintöä. Kiitos hänelle valloittavasta esityksestä.

Kiitos kuuluu myös sukutietäjällemme, professori Pertti Toukomaalle, joka vuosikokouksessa antoi uutta tietoa Erik Stenrothin taustasta.

Vuosikokouksessa hyväksyttiin toimintastrategia-toimikunnan valmistama sääntöuudistus, jossa keskeisiä muutoksia ovat seuran jäsenyyshaarautus ja hallituksen jäsenien toimikaudet. Tästä lähtien sukuseuran jäseneksi voidaan hyväksyä 18-vuotta täyttänyt henkilö, joka haluaa seuran jäseneksi (6 §). Hallituksen jäsenien toimikausi on kahden vuoden pituinen (14 §). Uudet säännöt ovat nähtävillä verkkosivuillamme www.stenroth.net

Kuva: Matti Vaskelainen

Sukuseuran toimintastrategiassa vuosille 2015-2020 painotetaan alasukujen yhteenkuuluvuutta esimerkiksi sukuseuroja perustamalla, mikä auttaisi paljon ns. serkustasolla sukutietojen keräämistä. Toimikunta ehdotti myös ammattisukututkijan palkkaamista sukututkimustyön edistämiseksi sekä uutta sukututkimusohjelmaa.

Vuosikokouksessa valittiin hallituksen uudet jäsenet Satu Mehtälän (S) ja Helena Kinasen (H) tilalle. Sara-sukuhaaran edustajana on nyt Marketta Stenroth ja Juhani Törmänen Henrik-sukuhaaran edustajana. Seuraavassa numerossa molemmat esittäytyvät.

Ohjelmatoimikunnan suunnittelutyön ansiosta sukulaisia on innostettu kirjoittamaan elämänkertoja, viety sukumatkalle Padasjoelle ja Hollolaan sekä konserttimatkalle Lohjalle. Kulttuurikeskus Sofiasa hiljennymme kohta jo perinteeksi tullessa Stenroth-joulutilaisuudessa, jossa toivottavasti saamme nähdä runsaasti stenrothilaisia.

Joulurauhaa toivottaen
Marjatta Salonen

JÄSENLEHTI JULKAISIJA
Stenroth sukuseura ry

TOIMITUS
Kaarina Wilskman
päätoimittaja

VIESTINTÄTOIMIKUNTA
Leila Korvenkoivu
Marjatta Salonen
Henrik Roschier

OSOITE
Kivenjuuret
c/o Kaarina Wilskman
Oikotie 6 A 16, 04400 Järvenpää
kaarina.wilskman@kolumbus.fi
puh. 050 439 3180

KOTISIVU
<http://www.stenroth.net>

PANKKI
Stenroth Sukuseura ry
Handelsbanken
FI 3231313001246594

OSOITETIEDOT
Pyydetään ilmoittamaan
sukuseuran jäsenihteerille:
Liisa Sjöblom
Pätsiniementie 9 A 7
37800 Akaa
liisa.sjoblom@pp.inet.fi

PAINOS
1050 kpl

TAITTO JA PAINO
Digipaino Keuruskopio Oy

Professori Erik Bruun muistelee lapsuuttaan.

Stenroth -sukuseuran kokouksen osallistujat pääsivät nauttimaan kokouksen lomassa saarella asuvan professori Erik Bruunin paikallistuntemuksesta.

KUVAT: LEILA KORVENKOIVU, JAN SUNDMAN JA KAARINA WILSKMAN

Suku kokoontui Suomenlinnassa

Suomenlinnan sukukokouksen 14.6. 2014 päätöksiä esittelee tässä lehdessä puheenjohtaja palstassaan. Tapaamisen erinomaisten esitysten sisältö näkyy lehdessä myös vahvasti. Erik Bruun esittellään sivuilla 6-7 ja Pertti Toukomaan kertoo Erik Stenrothin lapsuutta koskevasta salapoliisityöstään sivuilla 8 - 10.

Tällä sivulla muutamia väläyksiä tapahtumasta. Niistä välittyy tunnelma ja yhteisöllisyys.

Oik. yllä: Kvartetton toimituskuntaa kiitettiin komeasti. Kuvassa vasemmalta päätoimittaja Liisa Sjöblom, Maaria Puupponen, Pertti Toukomaan ja Jaakko Pihlaja.

Alla: Sukuseuran kokouksessa hyväksyttiin uudet säännöt.

Padasjoella tutustuimme Padasjoen kirkkoon. Kävimme mm. Ulrika Lovisa Stenrothin ja hänen puolisonsa Carl Jacob Forssellin sukuhaudalla. Oikealla: Matkalaiset koolla Hollolan kirkon ovella.

KUVAT: JAN SUNDMAN

Hollolasta Padasjoelle – kartanosta kartanoon

Stenroth sukuseuran sukusymposion vei osallistujat 27.9.2014 tutustumaan läntisen Päijänteen Stenroth-sukuihin ja näiden asuinsijoihin Hollolassa ja Padasjoella. Näitä sukuja ovat muun muassa Björkstén, Waldstedt ja Forssell.

Oik. yllä: Saksalan kartanossa nykyinen omistaja Christian Creutz kertoi kartanosta, suvuista sen vaiheissa ja sen historiallisesta puistosta. Kartano elää vahvassa voimassaan Padasjoella.

Alla: Werhon kartanossa vierailimme sen nykyisen haltijan Johan Dieckmanin luona. Tässä tutustutaan historiaan. Lisäksi meille esiteltiin kartanon päivän elämää suurten sonnien ja nautojen lihaskasvattamona ja maatilayrittäjänä sekä maatalokoneiden korjauspajana.

Erik Bruun

- rohkea ja taitava kuvantekijä

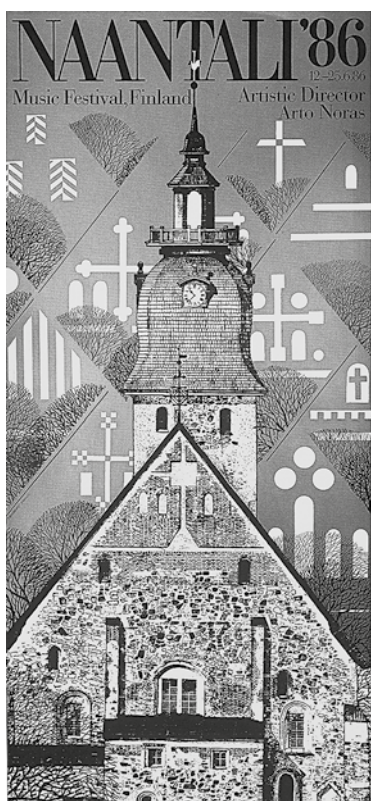
TEKSTI: MARJATTA SALONEN | KUVAT: VALIO JA ERIK BRUUNIN KUVA-ARKISTO

Professori Erik Bruun on Suomen eturivin graafikko ja julisteiden tekijä. Hänet tunnetaan Saimaannorppa-, Jaffa-, Pax- sekä luontoaiheisista julisteista.

Kuva: Valio.

Stenroth sukuseuralla oli suuri kunia saada hänet kertomaan elämästään ja töistään kesän 2014 sukutahtumassamme Suomenlinnassa. Erik Bruun kuuluu Stenroth-sukuun Sara-sukuhaaran Wegeliusten kautta ja on vahvasti suomenlinnalainen, koska on asunut saarella perheineen jo yli 40 vuoden ajan. Suomenlinna ja sen historia onkin ollut hänelle monella tavoin innoituksen lähteenä, minkä voi nähdä hänen hienoissa töissään.

Nuoruuden seikkailuja

Jo nuorena Bruun osoitti suurta rohkeutta ja luovuutta. Hän rakensi veljensä Kajin kanssa ulkohankasoutuveneen vuonna 1946, jolla he tekivät ”merimatkan” Helsingistä Tukholmaan. Puun käsittelyn kokemusta he olivat saaneet lennokkien ja liidokkien rakentamisessa ja osasivat siksi tehdä veneeseen tärkeitä yksityiskohtia, kuten liikkuvat istuimet ja turvalaiptit. Venettä oli testattu pitkällä veneretkellä suurilla sisäjärvillämme ja Suomenlahdella. Tukholmassa nuoret vuokrasivat tandempyörät, joilla ajoivat edestakaisin Osloon ja tulivat veneellään Helsinkiin. Erik Bruunin toinen rohkea varhainen suoritus oli polkupyörämatka Roomaan, jonka hän teki serkkunsa Jaakko Borgin kanssa vuonna 1949.

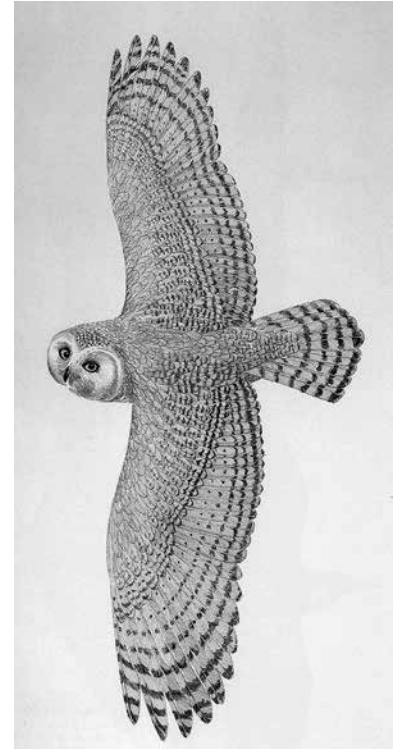
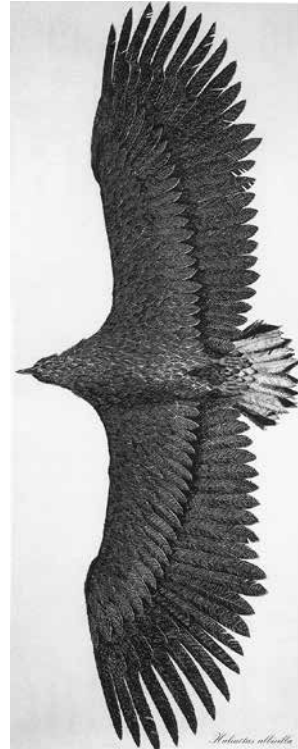
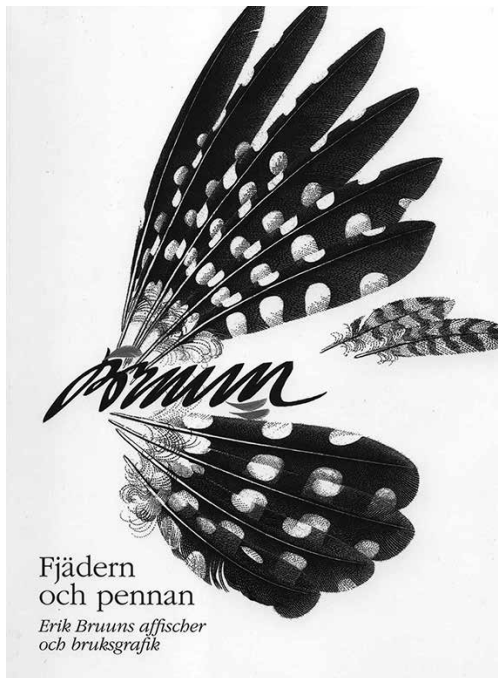
Piirtämisen lahjan taiteilija kertoo saaneensa äidiltään. Taito tuotti kuitenkin kouluaikana yllättävän kokemuksen. Viipurin suomalaisen lyseon maantieteen opettaja oli antanut ensimmäisen luokan oppilaille kotitehtäväksi piirtää Tanskan kartta. Kun isänäiti oli tanskalainen ja äidinisä maanmittari, Erik tunsu hyvin Tanskan kartan ja oli perehtynyt isoisän tekemiin karttoihin. Hän osasi siksi huolella piirtää Tanskan kartan. Opettajan mielestä hän oli kopioinut piirroksensa eikä hyväk-

synyt sitä, vaan puhui vilpistä. Se ei vielä riittänyt. Hän antoi pojalle neloset kevään todistukseen kaikista opettamistaan aineista maantiedon lisäksi myös eläinopista ja kasviopista. Niinpä Erik jäi luokalle. Vieläkin hän muistaa, etteivät vanhemmat reagoineet asiaan mitenkään.

Ura alkoi julisteilla

Bruunin perhe muutti sodan jälkeen Helsinkiin. Erik valmistui Ateneumista vuonna 1949 graafikoksi. Ensimmäisenä työtilauksena hän sai soiton Amos Andersonilta, joka pyysi Hufvudstadsbladetin julisteen. Tämän julisteen alan järjestö valitsi Vuoden parhaaksi 1953. Tästä alkoi hänen julisteiden suunnittelu-uransa.

Vuoden 1958 parhaalla julisteella on mielenkiintoinen tausta. Finnair oli pyytänyt Erikiä suunnittelemaan julisteen. Idea syntyi lentokoneessa, kun hän näki Lappiin lentävien miesten kalavavat matkustamossa. Hän piirsi lentokoneen kolmen kalan hahmojen varaan. Kun päättäjät näkivät piirroksen, he eivät voineet hyväksyä sitä, sillä ”ei lentolippuja myydä haisevaan kalaan. Me uhraamme miljoonia todistaaksemme, miten mukavaa on matkustaa meidän

lentokoneillamme”. Juliste-ehdotus oli esillä graafikkojen näyttelyssä, jossa se valittiin parhaaksi ja sai suurta julkisuutta. Tämän jälkeen Finnair osti Lohikone-julisteen. Painosmäärä oli aluksi 1000 kappaletta, mutta se kasvoi suuren kysynnän johdosta yhdeksänkertaiseksi.

Luonto aiheena

Luonnon ystävänä Erik Bruun oli huolissaan merikotkien vähenemisestä saaristossa 1960-luvun alussa. Hän halusi suojella näitä lintua ja ryhtyi kampanjoimaan niiden puolesta. Hän piirsi Eläintieteellisessä museossa merikotkan pahviin maaten selällään lattialla linnun alla ja teki aiheesta julisteen. Kustantajaa ei ollut, mutta Frenckellin kirjapaino suostui painamaan julisteet, jotka jaettiin saariston kuntien posti-toimistoihin myyntiä varten. Ne menivät hyvin kaupaksi.

Vuonna 1974 saimaannorppia oli jäljellä enää 110. Erik huolestui

niiden vähydestä ja halusi tehdä aiheesta julisteen. Hän piirsi Tampereen Särkänniemen akvaariossa norpan. Piirroksen hän näytti lasin takana uineelle norpalle, joka hymyili nähdessään oman kuvansa. Tämän ilmeen voimme nähdä julisteesta. Luonnonsuojeluliitto ei ollut valmis kustantamaan julistetta, mutta lupasi maksaa yhden markan jokaisesta myydystä julisteesta. Niitä on myyty paljon.

Erik Bruun on nyt 88-vuotias. Hänessä on vahva luovuus ja työn tekemisen into tallella. Äskettäin hän on keksinyt idean, millä Eteläsatamaan saataisiin lämmin lähde, jossa joutsenetkin voisivat uida koko talven ajan. Sataman Katajanokan puoleiseen reunaan hän on ideoinut Joutsenen siiven muotoisen 70 metriä korkean tornin, jonka takana korkea ja kapea Design-museo. Tänä vuonna on julkistettu kaksi merkittävää julistetta, toinen Valiolle Oltermanni-juustosta ja toinen Porin Jazzeille.

Palkittu taiteilija

Björn Landström palkinto 1988

Suomen Luonnonsuojeluliiton Kunnianorppa 1998

Grafian Platinahuippu 1999

Suomi-palkinto 2004

Luonnotar-palkinto 2011

Pro Finlandia -mitali 2007

Professorin arvonimi 1989

Taideteollisen korkeakoulun kunniaatohtori 2001

Helsingin kaupungin 10 000 euron suuruinen muotoilupalkinto 2011.

Professori Bruun on suunnitellut yli 500 julistetta, lukuisia postimerkkejä, yritysten tunnuksia, kirjojen kuvituksia. Hänen kädenjälkensä tuli tunnetuksi Suomessa ja maailmalla viimeisten markka-seteliemme kuvataustoista. Hän osallistui myös euro-setelien suunnittelukilpailuun raikkailta ideoillaan.

> www.bruundesign.com

Oliko Erik Stenroth epäonninen orpopoika?

TEKSTI: PERTTI TOUKOMAA

Olen yrittänyt ratkoa Erik Stenrothin arvoitusta jo yli 10 vuoden ajan. Tutkimusotteeni on ollut psykologista sukututkimusta, psykogeneologiaa. Menetelmässä keskeistä on profilointi, jollaista ennen sanottiin salapoliisityöksi.

Työ alkoi sukuseuran Helsingin kokouksen (2002) jälkeen yhdessä Reijo Niemen (Intermezzo, H 2317) kanssa. Se oli jatkoa aikaisemmille selvityksilleni helsinkiläiseen raatimiessukuun kuuluneesta, avioliiton kautta Jämsän ruustinnaksi siirtyneestä Elsa Steenistä (noin 1656–1725) Erikin ja hänen lastensa perhekummien ”kanta-äitinä”. Niemi oli tutkinut Erikin sotilasuraa ja sen yhteiskunnallista taustaa (Niemi 2000).

Joselvitystyön alkuvaiheissa näytti ilmeiseltä, että Erik Stenrothin tapauksessa on kyseessä tavalla tai toisella ”isättömäksi” jäänyt poika, jolla kuitenkin oli vaikutusvaltaisia suojelijoita, ”patronuksia”, jollaiset siihen aikaan olivat lähes välttämättömiä urakehityksen kannalta. Esimerkkinä tästä on Erikin pääsy volontaariksi ratsuväkeen, lähinnä aatelisille varatulle upseerikoulutuslinjalle. Aatelittomalta se vaati todella vahvaa taustaa ja tukea - ja sujuvaa ruotsin kielen taitoa.

Oliko Erikin isä Henrik?

Suvun etunimien tarkastelu on johdantanut olettamukseen, että Erikin isän

nimi voisi olla Henrik (ks. Kivenjuuret 32). Elsa Steenin äidin Elisabeth Henrikintytär Forssteenin (k. 1682) veli Henrik Henrikinpoika Forssteen (k. 1689) kuului Helsingin mahtimiehiin porvariston oltermannina, herrainpäivämiehenä, kirkkoväärtinä ja lopuksi myös raatimiehenä.

Hänen vanhin poikansa, varakas kauppaporvari Henrik Henrikinpoika nuorempi, josta kirkonkirjoissa käytettiin lisänimeä ”Unge” (k. 1687) avioitui vuonna 1680 raatimiehen tyttären Elisabet Erikintytär Gynterforsin, ent Svinfot, kanssa. Heidän avioliitostaan syntyi kirkonkirjojen mukaan neljä lasta, viimeisin 17.1.1688 isän kuoleman jälkeen.

Kaksi lapsista kuoli aivan pieninä, mutta kaksi muuta esiintyy vuosien mittaan lukuisissa raastuvanoikeuksien pöytäkirjoissa perintö- ja huoltajuuskiistoissa Erik- ja Henrik-nimisinä. Henrik on syntynyt 12.10.1684, mutta Erik nimen sijasta on kirkonkirjoissa kaksi yhtä aikaa elossa olevaa Johan nimellä merkittyä poikaa, edellinen syntynyt 4.5.1686 ja jälkimmäinen postuumisti 17.1.1688. Tässä täytyy olla virhemerkintä, sillä samaa ni-

meä ei kahdelle elossa olevalle lapselle saanut antaa. Toisen heistä täytyi olla tuo asiakirjoissa mainittu Erik (Landgrén 1921).

Erik Stenrothin syntymäajasta ei ole varmaa tietoa. Tavallisimmin mainitaan vuosiluvut 1687 ja 1688, joten poissuljettua ei ole, että edellä esitetty Erik Henrikinpoika Forssteen olisi vartuttuaan ottanut Stenroth-sukunimen. ”Unge” Henrik Henrikinpoika Forssteen, Elsa Steenin serkku, olisi niin ollen sukumme kantaisän, Erikin isä.

Sukukirjassamme ”Intermezzossa” (2006) esitetään ikään kuin kurositeettina Laukaan kirkkoheran Otto Adolf Stenrothin (1834 - 1906) ilmoittama vuosiluku 1686 isänsä isoisän syntymävuodeksi. Jo vuosia sukututkimusta harjoittanut Otto Adolf oli nähtävästi myös löytänyt Elsa Steenin merkityksen sukumme historiassa, koska hän vuonna 1879 antoi nuorimmalle tyttärelleen nimen Elsa. Oliko mahdollista, että Otto Adolf Stenrothilla oli ollut jotain sellaista perimätietoa Erikistä, mitä ei näy asiakirjoista? Psykologisen sukututkimuksen kannalta tätä kannattaisi edelleenkin selvittää.

Huoltajuudesta kiistellään

Helsingin Raastuvanoikeuden pöytäkirjassa 14.5.1698 todetaan, että liikemies Arvid Bergmanin vastikään kuollut leski Liskan (Elisabet) Gynterfors oli esittänyt raatimies Gabriel Henrikinpoika

Forssteenin läsnä ollessa viimeisenä tahtonaan, että rovasti ja kirkkoherra, korkeastioppinut maisteri herra Georg Kijhl ottaisi hänen kahden alaikäisen poikansa holhouksen ja huoltajuuden (Förmynderskap och Curatoriet). Pojat hän oli saanut edesmenneen ensimmäisen miehensä kauppiaas Henrik Henrikinpoika Forssteenin kanssa.

Pöytäkirjasta löytyy maininta, että Georg Kijhl on todettu raittiaksi, rehelliseksi ja kaikin puolin kelvolliseksi mieheksi, joten ehdot nuoremman Henrik Henrikinpojan poikien Henrikin ja Erikin huoltajuudelle ja Elisabet Gynterforssin viimeisen tahdon toteuttamiselle täytyivät. Samanlaisen arvion rehellisyydestään ja kunnollisuudestaan oli yhdeksän vuotta aikaisemmin (5.8.1689) saanut myös porvari Arvid Bergman, joka oli saman vuoden tammikuussa avioitunut leskeksi jääneen Elisabeth Gynterforsin, Erikin ja Henrikin äidin, kanssa.

Arvid Bergman sai oikeuden hoidella myös kuolinpesän asioita. Siinä tapahtui ilmeisesti jotain epäselvyyksiä, sillä raastuvanoikeus istunnossaan 7.8.1689 julisti Henrik Henrikinpojan kuolinpesän ”Concursus Creditorum” -tilaan lesken ja hänen alaikäisten poikiensa kesken (Stockmann 2004)

Oikeuden pöytäkirjat kertovat

Helsingin raastuvanoikeuden pöytäkirjassa 1.7.1707 todetaan, että käkisalmelainen kauppiaas Caspar Ewerding on ostanut edesmenneen kauppiaas Arvid Bergmanin kasvatupoikien Erik ja Henrik Forssteenin talon. Helsingin pormestari toteaa 26.8.1707 nämä pojat täysivaltaisiksi (Self Myndige). Koska 21 vuoden ikärajan saavuttaneen täytyy olla syntynyt viimeistään elokuussa 1686, tulkitsen 4.5.1686 syntyneen

lapsen olevan oikeuden pöytäkirjoista ilmenevältä nimeltään Erik. Otto Adolf Stenroth näyttää sittenkin olleen oikeassa!

Kauppaa puitiin vielä useissa istunnoissa, joten talosta saatavat rahat todennäköisesti hupenevat lukuisista perintöriidoista syntyneisiin velkoihin. Erik koki lapsuutensa aikana paitsi lukuisia ja jatkuvia perintöriitoja, myös huoltajan, isäpuolen vaihdoksia. Hänen äitinsä kuoleman jälkeen ilmeisesti Elsa Steen, rovasti Kijhlin puoliso, toimi hänen kasvatustaitinään. Näyttää myös siltä, että raatimies Gabriel Henrikinpoika on jossain vaiheessa toiminut hänen huoltajanaan (Landgrén 1921).

Georg Kijhlin ja Elsa Steenin alaikäiselle tyttarelle, Eva Margaretha Kijhlille (1698–1767) määrättiin huoltajaksi isän kuoleman jälkeen vuonna 1701 äidinäidin veljenpoika, Jämsässä kruunuvoutina toimiva Petter Forssten (1667–1723). Eva Margareta Kijhl käytti leskeksi jäätyään käräjöinnissä naisilta vaa-dittavina miespuolisina asianhoitajinaan Erikin vävyjä, Karl Masalinia ja Johan Roschieria. Tämä tukee oletusta, että hän olisi ollut Erik Stenrothin (kasvatus)sisarpuoli. Yleinen käytäntö oli, että leski valitsi asianhoitajakseen sukulaismiehen: veljen, väyn, langon tms. (Toivanen 2005).

Erik sotilaaksi – veli oltermanniksi

Erikin veljen, Henrik Forssteenin vaiheista tiedetään, että hän asui kasvatusisänsä Georg Kijhlin kuoleman jälkeen Helsingissä ja sai 20-vuotiaana kauppaporvarin oikeudet, takaajanaan Gabriel Forssteen. Jo 27-vuotiaana hänet nimitettiin porvariston oltermanniksi (Landgrén 1921; Ehrström 1890). Erik Forssteenin jäljet sen sijaan katoavat siihen, kun hän saavuttaa

täysi-ikäisyyden (Helsingin Raastuvanoikeus 26.8.1707).

Erik Stenrothin tarina alkaa pari vuotta myöhemmin, kun Ruotsin armeijan sotilasasiakirjoista löytyy hänen nimensä, mutta ei tarkempia henkilö tietoja. Hän itsekään ei missään yhteydessä mainitse mitään taustastaan eikä syntyperästään: ”Åhr 1709 blef iag voluteur...” (Niemi 2000). Uusimmassa sukukirjasarjassamme Stenrothinin kvartetto, 2014, kantaisämme Erik esitellään onnekkana selviytyjänä. Tässä esitelty Erik joutui kuitenkin viettämään viettämään epäonnisen, perintöriitojen ja (kasvatus)isänvaihdosten raastaman lapsuuden. Ehkä hänen selviytymiskeinonsa oli identiteetin muutos, lähteminen sotilasuralle ”puhtaalta pöydältä”?

Sukunimi Forsten on kirjoitettu vanhimmissa lähteissä muodossa Forssteen. Ehrströmillä on käytäntänyt muotoa Forsteen.

HELSINGIN RAATIMIESDYNASTIAN SUHTEET JÄMSÄÄN

- Petter Forssteen (s. 1.11.1667, k. 25.3.1723 Jämsä, toimi kruunuvoutina Jämsässä.
- Hänen veljensä raatimies Gabriel Forssteen (1675–1725) tuurasi häntä ajoittain kruunuvoudin tehtävissä. Heidän isänsä sisar Elisabeth Forssteen (k. 1682) oli Elsa Steenin, josta sittemmin tuli Jämsän ruustinna, äiti.
- Elsa Steenin puolison, rovasti Georg Kijhlin isä, Jämsän nimismies ja Vitikkalan säterin omistaja Gabriel Kijhl (n. 1610–1708) oli avioliitossa Jämsän kirkkoherran tyttären Anna Svanstrupen (k. 1693) kanssa.
- Helsingin pormestarina vuosina 1631–1634 toimineen Henrik Carstenin pojan, Viipurin piispa Henrik Carsteniuksen (1612–1685) tytär Anna (k. 1705) oli avioliitossa Jämsän kirkkoherran ja Yijälän ratsutilan omistajan Johannes Stephani Svanstrupen (k. 1665) kanssa (Ylioppilasmatrikkeli).

Erik Henrikinpojan sukutausta (Landgrén 1921)

Erik Henrikinpoika Forssteen, syntynyt joko 1686 tai 1688, todennäköisimmin 1686	
isä: Henrik Henrikinpoika "Unge" Forssteen, porvari ja kauppias Helsingissä, kuollut 1687	äiti: Elisabeth Erikintytär Svinfot, sittemmin Gyntherfors, kuollut 11.5.1698 avioitui 16.11.1680 Helsingissä porvari Henrik Henrikinpoika "Unge" Forssteen kanssa ja toisen kerran 23.1.1689 porvari Arvid Bergmanin kanssa, joka kuoli 30.7.1695 äidin veli: Anders Gyntherfors, k. 15.7.1697, kauppias ja raatimies sekä postimestari Helsingissä
Isän isä: Henrik Henrikinpoika (Forssteen), porvariston oltermanni, raatimies ja kirkkoväärtti Helsingissä isän äiti: Karin, kuollut 1677	äidin isä: Ericus Gyntheri Roslagus (Erik Gynthersson) toimi raatimiehenä Helsingissä 1647-1667 sekä valtiopäivämiehenä 1642 ja 1650, kuoli 1667 Helsingissä.
isänisän isä: Henrik Jacobsson, toimi raatimiehenä 1640- 1655 ja Helsingin vt. pormestarina vuonna 1649.	äidinisän isä Gyntherus Erics Svinfot (Gynte Eriksson), kuollut 1628, toimi Söderbyn ja Karlskyrkan kirkkoherrana Ruotsissa äidinisän äiti: Brita Larsdotter (Ehrendt), (syntynyt 25.8.1590, kuollut 1652) oli uuden Helsingin ensimmäisenä pormestarina vuosina 1638- 1642 toimineen Anders Larsson Ehrendtin sisar. (Helsingin kaupungin historia I). *) Nimi Ehrendt tulee Årentunasta, missä heidän isänsä, rovasti Laurentinus Mathiae (k. 1638) toimi kirkkoherrana.
	äidinisän isänisä: Ericus Magni, Ruotsin Hudiksvallin kirkkoherra äidinisän isänäiti: Abluna (Apollonia) Mårtensdotter Bure, porvari Mårten Siggeson Buren tytär Gävlestä (Stockmann 2004).

LÄHTEET:

Ehrström, Erik: Helsingfors stads historia från 1640 till stora ofreden. Helsingfors 1890, 62-63.

Helsingin kaupungin historia I osa. Helsinki 1950

Helsingin Raastuvanoikeuden pöytäkirjoja 1600 ja 1700 -luvuilta. Kansallisarkisto.

Intermezzo -Stenrothien välisoitto. Toim. Timo Siukonen. Jyväskylä 2006

Landgrén, Folke: Släkten Forssteen från Helsingfors. Suomen Sukututkimusseuran vuosikirja V. Helsinki 1921, s. 69.

Niemi, Reijo: Vänrikki Stenrothin tarina. Sotilaan sosiaalishistoriaa 1700-luvulta. Moniste. Turku 2000.

Stenrothien kvartetto 1-4. Toim. Liisa Sjöblom. Stenroth Sukuseura ry 2014.

Stockmann, Kristian: Borgmästaren i Helsingfors Anders Larsson Ehrendt och hans släkkrets. Genos Nr 2/2004, s. 69.

Toivanen Jenni: Lesken elämää. Suomen historian lisensiaatintyö. Jyväskylän yliopisto, 2005 .

Toukomaan Pertti: Suvun tausta Erik Stenrothin lasten ja lastenlasten etunimissä. Kivenjuuret N:o 32/2014

Ylioppilasmatrikkeli 1640-1852. Tietokanta Netissä.

Huom. Ruotsin sukukirjaklassikkoa Bure-suvusta esitellään Genos-lehden numerossa 2/2014.

Professori Pertti Toukomaan piti aiheesta esitelmän Stenroth -sukuseuran vuosikokouksessa Suomenlinnassa 14.6.2014.

Taiteilijaksi vaikeuksien kautta

Nimeni on Markku Walldén. Äitini synnytti minut talvisodan aikana Lohjan Paloniemessä kesken-eräisessä huvilassa tammikuussa 1940. Aloitin koulun kuusivuotiaana Töölön valmistavassa ja osoittauin heti tyhmäksi, koska minulla oli suuria vaikeuksia oppia lukemaan, kirjoittamaan ja laskemaan. Minut jätettiin toiselle luokalle ja siirrettiin Lapinlahden kansakouluun. Aikuisiässä ymmärsin olevani vaikeasti lukihäiriöinen ihminen, mikä on aiheuttanut elämässäni monenlaisia vaikeuksia.

Rankkaa palautetta

Lapsena tunsin tarvetta ilmaista itseäni piirtämällä. Sain aikaan mielestäni kauniin kuvan linnusta, jota näytin onnellisena opettajalleni. Hänen reaktionsa oli tyyli: ”Hyi heitä se paperikoriin”.

Noin 13-vuotiaana löysin kotoani Helene Schjerfbeckistä kertovan kirjan, jonka selaaminen sai minut jälleen piirtämään mielestäni hienoja kuvia hankkimaani vihkoon. Ylpeänä näytin niitä äidilleni, joka totesi: ”Jos minun piirustuksenopettajani, joka oli kuuluisa taiteilija, olisi nähnyt nuo, hän olisi repinyt ne kappaleiksi, jottet luulisi olevasi jotakin.” Samaan aikaan oma kuvaamataidon numeroni oli nelonen, joten ei minua ainakaan rohkaistu orastavassa harrastuksessa.

Uudet yritykset

Aika kului ja jäin eläkkeelle 61-vuotiaana. Olin muuttanut uu-

teen asuntoon Aurinkolahteen ja näin talon ainoan liikehuoneiston ikkunaan ilmestyneen mainoksen: ”Olen ammatiltani taidemaalari ja annan ryhmäopetusta klassisessa ilmaisussa”. Ilmoitauduin kurssille, jota ehdin käydä kahtena kertana, kunnes opettaja ilmoitti viiden muun oppilaan kuulen: ”Kuulepas nyt Markku! Kun sinä et osaa edes piirtää, ei sinun kannata maalatakaan. Hyvästi!”

Tällä kertaa en luovuttanut, vaan hankin muutaman kankaan ja tein kotonani pari työtä. Kun edellä mainittu opettajani käveli pihalla, kutsuin hänet katsomaan, mitä olin saanut aikaan. Hän tuli, näki ja totesi: ”Nämähän näyttävät aika hyviltä. Mistä olet ottanut mallia?” Kun vastasin, että en mistään. Mallit tulevat suoraan päästäni, hän piti sitä mahdottomana. Hän kuitenkin sanoi minun olevan ekspressionistin ja onnitteli hienoista töistä.

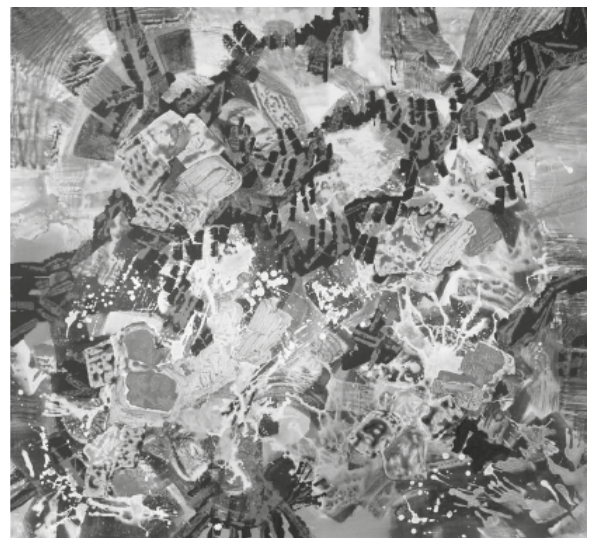
Menin sitten entisen työnantajani taidekerhoon, jossa vetäjänä

Markku Walldén toimi pitkään Yleisradion työterveyslääkärinä. Hän kuuluu Henrikin sukuhaaraan.

toimi taidemaalari Sara Toivonen. Hän piti minua lahjakkaana ja rohkaisi minua pyrkimään Vapaaseen Taidekouluun, jonne pääsin ja sain sieltä taidemaalarin paperit ja sain sieltä taidemaalarin paperit 69-vuotiaana vuonna 2009. Kovalta työllä ja intohimolla olen yrittänyt kehittää itseäni. Oma näyttelyni oli keväällä 2014 Galleria Katariinassa Helsingissä.

Kertomuksellani haluan tuoda esiin, ettei kannata luovuttaa, vaikka lyötäisiin kuinka lyttyyn. Elämä on pitkä ja siinä oppii monia vaiheita. Eläkkeellä ei tarvitse pudota tyhjän päälle. Silloin voi toteuttaa unelmansa, jota elämä on aikaisemmin murjonut.

*Markku Walldén:
Tunteiden ristiriita,
2013.*

Tanskan kuningashuoneesta Pellosniemen pappilaan

**Tuhannen vuoden ja 30 sukupolven ketju
yhdistää osan Stenrotheista Gorm Vanhaan.**

Noin tuhat vuotta ja 30 sukupolvea erottavat toisistaan Tanskan kuninkaan Gorm Vanhan ja Laukaan kirkkoherran Otto Adolf Stenrothin. Mikä heitä yhdistää? Geenit.

Otto Adolf Steroth on suoraan alenevien sukupolvien ketjussa Gormin jälkeläinen. Ratkaiseva lenkki on Oton isoisän, Ilomantsin kirkkoherran Henrik Stenrothin toinen vaimo Katharina Fahlström, Ruotsin Sorundassa 1747 syntynyt ja Padasjoella 1827 kuollut luutnantin tytär, jonka esipolvien joukossa vilisee ruotsalaisia aatellissukuja kuten aina Oxenstiernoja myöten.

Suvun jäljillä Dublinin kautta

Sateisen vapunpäivän kävely 1. toukokuuta 2014 Dublinissa muutti käsityksiäni Irlannista ja viikingeistä. Tutustuin Dublinia-näyttelyyn pääkaupungin keskustassa Christ Church Cathedralin vieressä kadun toisella puolella.

Olin nähnyt joskus yksinkertaisen nimelistan, jossa kerrottiin sukuyhteydestä Stenrothien ja Tanskan yhtenäisyyden luoneen kuningas Gorm Vanhan välillä. Harmikseni en löytänyt alkupeleistä listaa, mutta arkistoissani oli omat muistiinpanoni, joiden perus-

teella ryhdyin nettitutkimukseen.

Voisiko perimätieto pitää paikkansa? Vastaus on, että todennäköisesti kyllä.

Internet ei ole täydellisen ja vahvistetun tiedon alkulähde. Moni polku johtaa harhaan. Niinpä suhtaudun kriittisesti omaan tutkimukseeni. Sukupolvien ketjussa voi olla virheitä, mutta mikään ei viittaa sellaiseen.

Niinpä uskallan julkistaa tutkimukseni tuloksen sukulehdessä edellämainituin varauksin.

Ostin Dublinia-näyttelyn myymälästä BBC:n toimittajan Neil Oliverin kirjan *Vikings*. Kirja ei tietenkään paljasta Tanskan kuningashuoneesta lähteneitä sukupolvia, mutta se kertoo mielenkiintoisella tavalla nykyisissä Tanskassa, Norjassa ja Ruotsissa asuneiden viikingien valloitusretkistä paitsi Brittein saarilla myös idässä Venäjällä Kiovan kautta Mustallemerelle aina Konstantinopoliin ja Jerusalemiin asti sekä länsi-Euroopassa Galiciaan ja Andalusiaan. Oman lukunsa muodostaa tietysti Pohjois-Amerikan valloitus Leif Erikssonin johdolla.

Gorm Vanhan henkilöhistoria on kiehtova. Hänen ansiokseen luetaan hajanaisen juuttien maan yhdistäminen Tanskan kuningaskunnaksi, ja hänestä tuli sen

ensimmäinen hallitsija. Tanskan eteläpuolella asuivat germaanit, joiden vaikutuksesta kristinusko sai Gormin myötäpuolisella suhtautumisella sijaa myös tanskalaisien joukossa.

Oliko kuningas Gorm Vanha kristitty? Neil Oliverin kirja ei sano sitä suoraan ja antaa lukijalle mielikuvan historiallisten tapahtumien perusteella, että ehkä oli, ehkä ei. Kuningas ainakin luotti kristittyihin ja osasi käyttää heitä hyväkseen. Germaanien kuningas Henrik Linnustaja raivostui Gormille tämän käyttäytymisestä ja uhkasi aloittaa valloitus sodan, elleivät pakanalliset tavat muuttuisi.

Gormilla oli kolme poikaa, Knut, Harald ja Toke. Stenrothit polveutuvat Haraldista, jolla oli lisänimi Sinihammas. Hän oli Tanskan kuningas 935–986 ja Norjan kuningas 976–986. Edelleen matkalla Pellosniemen pappilaan sukupolvien ketjussa esiintyvät Tanskan kuninkaas Sven Kaksiparta, Sven II, Valdemar I Suuri sekä Valdemar II Voittoisa. Välissä on muita kuninkaallisia: prinsskejä ja prinssessoita. Sukujuuret vievät Ruotsin aatelisten joukkoon 1300-luvulla ja tuovat Suomeen Sysmän Tollinmäen kartanoon 1700-luvulla majuri Carl Fredrik Tollin tullessa hoitamaan virkaansa per-

heineen. Katharina oli hänen tyttärensä tytär.

Tanskan kuningashuoneen ja Pellosniemen pappilan sukuyhteyden varmistamista on vaikeuttanut aviottomien lasten osuus. Kuninkaas Sven II ja Valdemar II Voittoisa pitivät hoveissaan rakastajattaria, joiden kanssa saadut pojat he yleensä tunnustivat lapsikseen ja antoivat sen kunniaksi näille läänityksiä ja arvonimiä. Tällaisia merkintöjä sukuhistoriassa on kaksi. Lasten tunnustamisen kautta Stenroth-kytkentä on voitu todentaa katkeamattomana ketjuna tietyn varauksin.

PALATAAN VIELÄ HETKEKSI DUBLINIA-NÄYTTELYYN

Viikinkien valloitusretket Englantiin, Skotlantiin ja Irlantiin kerrotaan sanoin, kartoin, piirustuksin ja esinein. Niiden alkutapahtumana pidetään Lindisfarnen luostarin hävitystä Pohjois-Englannista vuonna 793. Yksittäiset purjehdukset muuttuivat 800-luvulla viikinkilaivastojen liikehdintöihin, joiden tavoitteena oli perustaa tukikohtia merten rannoille aluevaltausten varmistamiseksi.

Merenkulkijakansa ei ollut vain sotilasmahti, vaan myös kansainvälisen kaupan edistäjä, joka oli oppinut rakentamaan merikelpoisia laivoja ennen ajanlaskun alkua. Irlannin valloituksen yhteydessä Norjan ja Tanskan viikingit riitautuivat keskenään ja päätyivät keskinäiseen sotaan. Niinpä Sven Kaksiparta oli hetken aikaa suurvaltan Tanskan, Norjan ja Englannin kuningas, jälkimmäisellä maaperällä tosin kruunaamattomana 1013–1014.

LÄHTEET:

Neil Oliver: Vikings, a history (2012)
www.adelsvapen.com/genealogi
www.american-pictures.com/genealogy/genealog.htm
www.danmarkskonger.dk

www.denstoredanske.dk
www.geni.com
www.historiska-personer.nu
<http://historianet.fi/viikingit/top-10-mahtavimmat-viikingit>

Sukulselvitys yhdistää osan Stenrotheista Gorm Vanhaan

1. polvi: Gorm Vanha (syntyi 890–900, kuoli 958), Tanskan kuningas 936–958. Puoliso Thyra Danebot (noin 898–961), kuningatar.

2. polvi: Harald Sinihammas (noin 910–986), Tanskan kuningas 935–986, Norjan kuningas 976–986. Puoliso Åsa Atlentytär, kuningatar.

3. polvi: Sven Kaksiparta (noin 960–1014), Tanskan kuningas 985–1014, Englannin (kruunaamaton) kuningas 1013–1014, Norjan kuningas 986–995 ja 999–1014. Puoliso kuningatar Sigrid ”Ylimielinen” Storråde (noin 955–1014), kuningatar.

4. polvi: Prinsessa Estrid (995–1074). Puoliso Ulf Torgilnpoika (993–1027), Tanskan jaarli.

5. polvi: Sven II (noin 1022–28.4.1074), Tanskan kuningas 1047–1074. Hän sai pojan avioliiton ulkopuolella. Äidin nimeä ei ole rekisteröity. Poika tunnustettu.

6. polvi: Erik I Ikihyvä (noin 1056–10.6.1103), Tanskan kuningas 1095–1103. Puoliso Bödil Borgautsintytär (1065–1103), kuningatar.

7. polvi: Knut Lavard (12.3.1091– 7.1.1131), Tanskan prinssi, Schleswigin herttua, Katolisen kirkon pyhimys. Puoliso , Ingeborg Novgorodilainen (1099–1137), Kiovan prinsessa.

8. polvi: Valdemar I Suuri (14.1.1131–12.5.1182), Tanskan kuningas 1157–1182. Puoliso Sofia Novgorodilainen (noin 1140–5.5.1198), kuningatar.

9. polvi: Valdemar II Voittoisa (9.5.1170–28.3.1241), Tanskan kuningas 1202–1241. Hän tunnusti pojan rakastajattarensa Helena Guttormintyttären (1167–1211) kanssa.

10. polvi: Knut Valdemarinpoika (1211–15.10.1260), Viron, Blekingen ja Lollandin herttua. Puoliso Hedvig Svantepolk (1215–1238), aatelisrouva.

11. polvi: Svantepolk Knutinpoika (syntynyt 1225–1235, kuollut 1310), valtioneuvos ja Vibyn lordi. Puoliso Benedicta Sunentytär Bengta (1219–1261).

12. polvi: Ingeborg Svatepolkintytär (1250–1341). Puoliso Folke Algotinpoika (noin 1263–1310), Norjan jaarli, ritari.

13. polvi: Knut Folkenpoika (noin 1290–1349), ritari ja valtioneuvos. Puoliso Margareta Torgilsintytär (1298–1318).

14. polvi: Ingeborg Knutintytär (noin 1310–18.11.1368). Puoliso Nils Magnusson (1310–27.9.1361), Ruotsin kuninkaan Erikin neuvonantaja, valtioneuvos.

15. polvi: Cecilia Nilsintytär (1350–26.4.1415). Puoliso Sten Haraldinpoika Gren (1350–1417), kihlakunnan tuomari.

16. polvi: Magnus Gren (noin 1400–24.8.1475 jälkeen), valtioneuvos, kuninkaanlinnanvouti. Puoliso Ingeborg Karlintytär Sture (noin 1400–1456).

17. polvi: Margareta Magnusintytär Gren (noin 1424–1470). Puoliso Kristiern Oxenstierna (1417–1476), ritari.

18. polvi: Bengt Oxenstierna (1452–1495), valtioneuvos. Puoliso Märta Johanneksentytär Slaveka (1456–1528).

19. polvi: Kristiern Oxenstierna (1477–8.11.1520), ritari, valtioneuvos. Puoliso Anna Poulintytär Sested (1485–1510).

20. polvi: Gabriel Oxenstierna till Mörby och Steninge (1506–3.4.1585), valtioneuvos, hallitsijansijainen, valtakunnanmarsalkka, amiraali, vapaaherra. Puoliso Beata Erikintytär Trolle (1520–13.4.1591).

21. polvi: Anna Oxenstierna till Mörby och Steninge (noin 1539–1610). Vapaaherratar. Puoliso Hans Klæsinpoika Kyle (1535–1583), ritari, laivastoamiraali.

22. polvi: Karin Kyle (1567–14.4.1623), hoviemäntä. Puoliso Hans Mauritsinpoika Stake (noin 1560–18.5.1593), Vadstenan linnanvouti.

23. polvi: Hans Stake (1576–1624), Juhana-herttuan hovimarsalkka. Puoliso Anna Kafle (elinvuodet tuntemattomat).

24. polvi: Anna Stake (1626–1656). Puoliso Jacob Svinhufvud af Qualstad (1626–2.10.1683).

25. polvi: Anna Margareta Svinhufvud af Qvalstad (s. 1650–1708). Puoliso Claes Fredrik Toll (1647–20.12.1719), majuri.

26. polvi: Karl Friedrich von Toll (1681–1741), majuri. Puoliso Katarina Fredrika Lillieblad (20.1.1688–5.4.1745).

27. polvi: Inga Ulrika Toll (11.12.1729–27.12.1799). Puoliso Pehr Augustin Fahlström (16.3.1717–5.5.1799), luutnantti.

28. polvi: Katharina Fahlström (1.1.1747–9.10.1826). Puoliso Henrik Reinhold Stenroth (16.9.1727–17.7.1774), Ilomantsin kirkkoherra.

29. polvi: Peter Reinhold Stenroth (10.11.1769–10.10.1838), majuri. Puoliso Johanna Wilhelmina Donner (24.6.1793–17.9.1880).

30. polvi: Otto Adolf Stenroth (5.5.1834–27.6.1860), Laukaan kirkkoherra. Puoliso Fanny Maria Ehrström (3.8.1839–3.6.1914).

Sukulselvityksen laati Otto Adolf Stenrothin pojan tyttären tyttären poika Timo Siukonen, 34. polvi.

Westön 12-säikeinen palmikko

Saarijärveläinen tekstiilityönopettaja Anni Talaskivi (Intermezzo, Taulu 3272, Saran sukuhaara) opettaa teoksessaan Punapaula (Kunnallispaino, 1985) 12-säikeisen palmikon tekemistä sivuilla 27–28: ”Sido kaikki 12 lankaa yhteen toisesta päästä ja kiinnitä solmu apulangan avulla tukeen. Ota punaiset langat vasempaan ja valkoiset oikeaan käteen. Siirrä uloin punainen lanka kaikkien lankojen takaa oikealle reunalle ja sieltä kolmen valkoisen langan yli ja kolmen valkoisen langan ali työn keskelle omalle puolelleen. Siirrä uloin valkoinen lanka kaikkien lankojen takaa vasemmalle reunalle ja sieltä kolmen punaisen langan yli ja kolmen punaisen langan ali työn keskelle omalle puolelleen ... Tarkkaa, että lankojen järjestys säilyy samana koko palmikoinnin ajan. Päätä palmikko solmulla.”

Talaskiven yksityiskohtaiset palmikointiohjeet tulivat mieleeni, kun luin Stenroth-suvun Finlandia-palkitun kirjailijan Kjell Westön (Taulu 3597, Saran sukuhaara) uusinta hittikirjaa Hägring 38 (Kangastus 38, suomentanut Liisa Ryömä, Otava, 2013). Vuoden 1938 Helsinkiin sijoittuvat tapahtumat ja henkilökuvaukset etenevät yhtä täsmällisesti kuin 12-säikeiden palmikon tekeminen.

Kustantajan film noir -henkiseksi draamaksi määrittelemä romaani kertoo asianajaja Claes Thunen ja hänen konttoristinsa, rouva Matilda Wiikin tarinan maaliskuusta marraskuuhun 1938. Työnantaja ja työntekijä pysyvät etäisinä toisilleen. Suhde muuttuu luottamukselliseksi ja toinen toistaan kunnioittavaksi, mutta ei läheiseksi,

koska toinen on taustaltaan valkoinen suomenruotsalainen ja toinen punainen työläiskasvatti.

Heidän lankansa pysyvät Westön punoman draamapalmikon keskiössä. Heidän ajattelunsa, periaatteensa, ystäväpiirinsä ja sukulaisensa tulevat tutuiksi. Maailmantapah- tumat ovat läsnä: miten Hitler vyöryttää valtaansa Keski-Euroopassa 1930-luvulla kuin Putin Mustanmeren rannoilla 2010-luvulla. Tuon ajan koti- ja ulkomaiset elokuvatähtien saavutuksia ja Suomen urheiluelämää puidaan.

Helsingille myönnetään olympiakisat vuodeksi 1940 Erik von Frenckellin päättäväisyyden ja suhteiden avulla. Kesällä 1938 Olympiastadionin avajaiskisoissa koetaan skandaalin. 100 metrin juoksun juutalkaisvastaisiin lopputuloksiin ei kukaan uskalla puuttua, kunnes Westön romaanin paljastus aiheutti virallisten tulosten oikaisemisen 2014.

”Tarkkaa, että lankojen järjestys säilyy samana koko palmikoinnin ajan!”

Westö tuntee Talaskiven opit, vaikkei niitä varsinaisesti olisi opiskellutkaan. Melkein ensimmäiseltä sivulta viimeiselle olennaiseksi kysymykseksi nousee, kuka on Thunen keskiviikkokerhoon kuuluva mysteerinen Kapteeni, joka raiskasi kansalaissodan jälkeen murrosikäisenä kuolemanleirille lähetetyn Matildan useita kertoja.

Kuva: Suomen Kuvapalvelu Oy

Matilda oli osannut lukita leirillä syntyneen katkeruuden muistot, mutta ne pulpahtivat esiin hänen tunnistaessaan oven takaa Kapteenin tutun äänen keskiviikkokerhon kokouksessa.

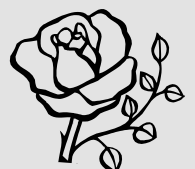
”Nyt te nartut saatte niittää minkä kylvitte”, porvarit ilkkuivat kun Matildaakin lähdettiin kuljetamaan leirille. Siellä ruoasta oli pula. Vangit söivät sammakoita, puunkuoria, piikkilankapullaa tai raakoja turskanpaloja ja oksensivat. Mätää juustoakin tarjottiin.

”Päätä palmikko solmulla!”

Westön loppuratkaisu on kuin luja solmu 330-sivuiselle romaanille, jota kannattaa jatkaa palaamalla ensimmäiseen lukuun. Vasta silloin oivalsin, miten oikeaoppisesti palmikko oli sidottu.

Sukuseura ja Kivenjuuret -lehti onnittelevat:

Kirjailija Kjell Westö palkittiin lokakuun lopussa Pohjoismaiden neuvoston kirjallisuuspalkinnolla romaanistaan Kangastus 38.

Kvartetton jälkeen

– Runeberg ja nuoruuden morsian Maria Juljana Nygrén

Kvartetto-sukukirjan toimitustyö vei minut historiamatkalle kansallisrunoilijamme Johan Ludvig Runebergin nuoruuteen ja hänen Saarijärvi-aikaansa. Tarvitsin tarinan Katarina-kirjan Sydämen asialla-lukuun. Sain vinkin Timo Siukoselta Runebergin ja Juliana eli Nana Roschierin ystävyysuhteesta, josta piispa Yrjö Sariola mainitsee artikkelissaan ”Erik Stenrothin suvun pappeja” (Intermezzo 2006).

Tämä tarina täydensi sopivasti Katarinan kirjaa. Mutta Runebergiin ja Stenroth-sukuun liittyy toinenkin tarina, joka olisi kuulunut Sara-kirjaan.

Runebergin sydän herkästi sykähti vastakkaiseen sukupuoleen. Saarijärvellä näin tapahtui samanaikaisesti kahteen Erik Stenrothin jälkeläiseen, Nana Roschieriin, Katarinan pojantytäreeseen ja Maria Juljana Nygréniin, Saran tyttärentyttärentyttäreen.

Johan Ludvig (1804-1877) opiskeli Turun yliopistossa, mutta taloudellisista syistä hän joutui lähtemään ensimmäisen opiskeluvuotensa jälkeen kotiopettajaksi Saarijärvelle. Siellä hän opetti kahden perheen, af Enehjelmin ja Danielssonin lapsia vuosina 1823-1825. Usein hän vieraili lähellä olevassa kirkkohera Erik Roschierin pappilassa, jossa ystävyystyö läheisesti Nana-tyttären kanssa. Ystävydestä syntyi useita kauniita runoja.

Kävi ilmi, että runoilijaa 14-vuotaa vanhempi Nana ei ollutkaan hänen Saarijärvi-aikansa suurien

tunteiden kohde, vaan tämä oli Danielssonin perheessä asuva 17-vuotias, äiditön sukulainen Maria Juljana Nygrén. Nuoret rakastuivat ja kihloutuivat. Tarinan mukaan Runeberg antoi morsiamelleen rakkautensa vakuudeksi huivin.

Elokuussa 1825 af Enehjelmit muuttivat Ruovedelle ja kotiopettaja mukana. Tämän jälkeen nuoret eivät enää tavanneet toisiaan. Runeberg piti kirjeiden kautta yhteyttä morsiamensa. Myöhemmin Marian kuoltua kirjeet palautettiin kirjoittajalle, mutta tämä lienee hävittänyt ne. Marialle hän kirjoitti helliä runoja, esimerkiksi Mariadagen 1825 (Huldén ss. 55-56)

*Glada dag, hur mild du jagar
dvalan från mitt viloläger
och mitt första steg ledsagar
till den vän, vars namn du äger.*

*Till en vän hur ljuft att vandra
och de varma kyssar byta
och av bägges känslor knyta
kärlekskransar för varandra.*

*Ömt förtroliga och fria
skola våra känslor blandas
och var dag i östern randas
bli för oss en glad Maria.*

Mariasta käytetään kirjallisuudessa nimeä ”idän-morsian” (östa bruden). Maria pysyi vuosia Runebergin rakkauden kohteena, jopa niin syvästi, että se viivästytti tämän tulevaa avioliittoa Fredrika Tengströ-

J. L. Runeberg 1848, Johan Knutson, Porvoon museo.

min kanssa. Nämä kihloutuivat 29.12.1828. Marian ja Johan Ludvigin kihlauksen purkautumisesta on erilaisia näkemyksiä. Yrjö Hirnin mukaan Johan Ludvig kirjoitti Marialle suhteen lopettamisesta tai Maria hänelle. Tai Runeberg on kuullut Saarijärveltä tai Rautalamilta asioita, jotka hän tulkitse vaivauttavan hänet lupauksesta.

Tunnettu kielitieteilijä, professori Lars Huldén on omistanut kokonaisen luvun Runebergin ja Marian suhteelle kirjassaan Vers och prosa. Hän on tutkinut tarkkaan Marian elämänvaiheita ja muuttoa. Ehtoolliselle tämä meni ensimmäisen kerran 14.9.1828 ja aina sen jälkeen kerran vuodessa 1837 saakka. Hän asui Lassilassa Vänrikin talossa Rautalamilla Westzynthiuksen perheessä talousmamsselinä. Maria kuoli 31-vuotiaana naimattomana onnettomuudessa 4.4.1838.

Lars Huldén kuvaa hienolla tavalla Marian elämää: ”Tutkiessamme ihmiskohtaloita tullaan aina samaan tulokseen. Kenenkään kohtalo ei ole yhdentekevä. Kaikkein vähiten niiden, joita tähdet ovat koskettaneet.”

LÄHTEET

Lauri Viljanen: Runeberg ja hänen runoutensa 1804-1837 WSOY 1944
Lars Huldén: Vers och prosa Samfundet Sverige - Finland 1997

Yrjö Sariola 82, opettaa psalmeista

Uskallatko katsoa
sielusi peiliin?

Stenroth sukuseuran ensimmäinen puheenjohtaja, emerituspiispa Yrjö Sariola (Kvartetto 2/Taulu 842) Jyväskylästä on jatkanut 80 vuotta täytettyäänkin mittavaa kirjallista uraansa. Teos *Psalmimietiskelyjä* valmistui kirjallisuuden vilkkaille syysmarkkinoille 2014.

Sariola neuvoo lukijaa alkusanoissaan Martti Lutherin sanoin: ”Jos haluat nähdä pyhän kristillisen kirkon maalattuna väkevin värein ja hahmoin yhteen pieneen kuvaan, ota käteesi psalttari. Siinä on sinulle kirjas ja puhdas peili, joka näyttää sinulle, mitä kristikunta on.”

Entä ihmisen oma sielu?

”Niin, löydät siitä myös itsesi, opit tuntemaan oman tilasi, mutta myös Jumalan ja luodut.”

Sariolan kirja on opas psalmien yleiseen ja yksilön omaan maailmaan. Luther opetti aikanaan kristinuskon perusasioita katekismuksessaan otsikon ”Mitä se on” alla. Sariola avaa tekstissään 41 psalmia neljällä eri tasolla: kenelle se on kirjoitettu, miten sitä lauletaan ja soitetaan, mikä merkitys sillä on kirkkovuoden liturgiassa ja ennen muuta, millaisia eväitä psalmi ihmiselle tarjoaa.

Psalmi lauletaan Herralle, se on lukijansa, soittajansa, laulajansa kiitos ja ylistys Jumalalle pelastuksesta, josta osalliseksi

pääsevät nekin, jotka tuntevat itsensä heikoiksi. ”Uusi laulu kaikuu ympäri vuorokauden, myös yölevon aikaan”, kirjoittaa Sariola, emerituspiispa, kirkon 24/7-palvelija – jo vuodesta 1957.

Antti Siukonen keräsi yleisön sympatiat

Kasvatustyön pastori Antti Siukonen (Kvartetto 2/Taulu 828), 34, keräsi yleisön suosion Vuoden kristillinen kirja -kilpailussa. Hän voitti äänestyksen, johon osallistui viisi muutaakin asiantuntijaraadin läpäissyttä finalistia.

Siukosen ja piirtäjä Harri Heikkasen Lasten katekismus liittää elämän suuret kysymykset nykylapsen elämänmenoon lapselle ymmärrettävällä tavalla pilke silmäkulmassa. Päähenkilöt Saara, Benkku ja Anna kyselevät aikuisilta lasten kysymyksiä: miksi Jumala loi punkit ja kottaraiset, montako enkeliä mahtuu kukkakepin nokkaan, miksi voi sulaa aurin-gossa? Esiin nostetaan myös kirkon perusasiat: kymmenen käskyä, kaste, Isä meidän -rukous, ja Herran siunaus.

Kirjassa lapset saavat vapaasti kysyä. Vastauksia ei aina löydy, vaan niiden perusteella syntyy uusia kysymyksiä.

Vuoden kristillinen kirja 2014 on Jouni Tillin teos Suomen pyhä sota, papit jatkosodan julistajina. Kirjailija, äidinkielenopettaja Pauliina Rauhala julkisti valintansa lokakuussa Helsingin Kirjamesuilla.

Onnittelut!

Jouni Tili (vas.) ja Antti Siukonen menestyivät Vuoden kristillinen kirja -kilpailussa. Edellisen teos *Suomen pyhä sota, papit jatkosodan julistajina* voitti pääkilpailun ja jälkimmäisen *Lasten katekismus yleisöäänestyksen*.

PERHEUUTISIA

Onnittelemme

Marja-Liisa Palola on saanut kevään äitienpäiväjuhlassa tasavallan presidentin huomionosoituksena Valkoisen Ruusun Ritarikunnan I luokan mitalin kultaristein.

Perusteluissa kerrotaan, että Marja-Liisa Palola (os. Summala) syntyi Joensuussa 27.4.1950 evakkoperheeseen. Hän kouluttautui kartanpiirtäjäksi ja työskenteli värvättynä rannikkotyökoulussa sekä kapteenikursseilla Santahaminassa.

Marja-Liisa Palola avioitui vuonna 1973 kenttärövästi Valde Palolan kanssa (Intermezzo N 4569). Perheeseen syntyi 11 lasta, joista 10 oli poikia ja yksi tyttö. Perhe oli tiivis yhteisö ja he muuttivat isän työn myötä yhdeksän kertaa. Marja-Liisa on huolehtinut mallikkaasti kodista, lapsista ja puolison työn tuomista edustustehtävistä.

Lasten kasvettua on aikaa riittänyt luottamustoimiin Mikkelin kirkkovaltuustossa ja kunnallisissa luottamustehtävissä. Oman isän saattohoitajana toimimisen lisäksi hän on toiminut saattohoitajana useille yksinäisille vanhuksille sekä järjestänyt kerhotoimintaa vanhuksille.

Onnittelemme

Vanhempi konstaapeli Mikko Siukonen (Kvartetto 2/Taulu 826) ja farmaseutti Päivi Tuomela vihittiin avioliittoon 12. heinäkuuta 2014 Pyhän Nikolaoksen katedraalissa Kuopiossa.

Tervetuloa sukuun

Syntynyt 12.4.2013 Kuopiossa Timo Vesalon (taulu 295/Stenrothien keskeneräinen) ja Maaret Vesalon perheeseenpoika, joksainimen Viljami Väinö Olavi. Uutisen Kivenjuurille toimitti Manu Vesalo, Viljamin ukki

Otamme osaa suruun

Lääkäri Thomas Tallberg (Intermezzo 3638)
3.2.1934 – 30.5.2014

Rainer Sormunen (Kvartetto taulu K 1304)
s. 1.5.1923 Helsinki, K. 2014 Lohja

Kirsi Marja-Liisa Nyberg (s. Heinonen) (Kvartetto taulu S 2097) s. 16.1.1940 Saarijärvi, k. 1.9.2013

Sukuseuran tapahtumat 2015

Erikin päivä -tilaisuus

lauantaina 16.5.2015 Hämeenlinnassa, tarkempi paikka ilmoitetaan myöhemmin.

”Miten nämä liittyvät Erikiin?” ”Kuulunko sukuun(-ne)?” Piirrämme polkua omasta minästä Erikiin, polvi polvelta aikojen läpi mutkittelevana. Sukupolvien opaskirjoina toimivat uunituoret Kvartetot. Oppaana on sukupolkujen polvien löytämisen asiantuntija: ”Sukututkimuksen keinot tänään”.

Kulttuuria

1.8.2015 Lohjalla Franz Leharin operetti ”Luxemburgin kreivi” rooleissa mm. Jyrki Anttila, Emilia Vesalainen, Ville Salonen, Jouni Kokora. Ohjaus Anu Hälvä. Lähemmät tiedot julkaisemme keväällä.

Sukusymposion 12.–13.9.2015

Retkikohteeksi on ehdotettu Loviisaa. Ajankohta aikaistetaan syyskuun 2. viikonloppuun.

Sukusymposionissa tutkimme ja keskustelemme Stenroth-suvun historian palasista paikoissa, jossa palasia löytyy. Seuraamme Erikin elämänvaiheita. Erik rakensi aikanaan vänrikkinä Loviisan linnoitusta.

Jokainen ihminen ja jokainen suku on esittelyn arvoinen, eri puolella Suomea. Erikin sotilasura eteni vaihteittain, vuisina 1747–1750 hän osallistui Loviisan linnoituksen rakentamiseen.

Loviisassa jatketaan Björkstenien tarinaa siitä, mihin Hollolan symposionissa syyskuussa 2014 jäätiin. Tästä aiheesta kertoo Stenroth-suvun vaiheisiin perehtynyt Impi Hagström (K).

Adventti 2015

Alustava tieto: Vuoden 2015 tilaisuus on lauantaina 21.11. Kulttuurikeskus Sofiassa Helsingin Vuosaaressa.

Sukuseuran toiminta päättyy adventtitilaisuuteen, joka järjestetään ensimmäistä adventtisunnuntaita edeltävänä lauantaina. Tarkemmat tiedot tulevat keväällä ohjelmatoimikunnan postissa. Varmistathan, että yhteystietosi ovat ajan tasalla. Aloitteet, toiveet ja palautteet ohjelmaräätälille.

Yhteydenotot: Jan Sundman, puh. 040 835 7397.
jan.sundman@pp3.inet.fi.

Jäsenmaksu 2015

Maksu tilille: Handelsbanken
FI32 3131300 1246594.

Saaja: Stenroth sukuseura ry

Merkitse viestitilaan jäsenten nimet ja osoite sekä maksuvuodet, myös päätteellä tai automaattilla maksaessasi.

Jäsenmaksu: 2014 (jos vielä maksamatta) ja 2015 on 20 €/vuosi, nuorisojäsen 0 €. Eräpäivä 31.1.2015.

Sukuseuran sääntöjen mukaan jäsen, joka ei ole maksanut jäsenmaksua kahteen vuoteen, katsotaan eronneeksi.

Jäsenmaksulaskua ei lähetetä erikseen, maksaminen tapahtuu näiden tietojen pohjalta.

Sajan tilinumero Mottagningskontonummer	FI32 3131300 1246594	TILISHIRTO GIRERING <small>Maksu välitetään saajalle vain Suomessa Kotimaan maksupöytäkirjan yhteydessä maksamiseksi ja vain maksajan ilmoittaman tilinumeron perusteella. Betalningen försändes endast till mottagare i Finland enligt Alumnus villkor för utrikes betalningsföreläggning och endast till det kontonummer betaltillräns angivits.</small>	
Saaja Mottagare	STENROTH SUKUSEURA RY	MAKSAJA: OSOITE: JÄSENMAKSU: 20,00 € NUORISOJÄSEN: 0 €	
Maksaja Betalare			
Allekirjoitus Underskrift		Välisnumero Ref. nr	
Tilillä Förskott		Eräpäivä Förfallodag	31.1.2015

Sukutuotteiden tilaaminen

Tuotteita myy Stenroth sukuseuran Ohjelmatoimikunta/Jan Sundman. Tiedustelut ja tilaukset kätevästi joko jan.sundman@pp3.inet.fi tai tekstiviestillä puh. 040 835 7397. Tuotepakettien hintaan lisätään toimituskulut 50 grammaan saakka 4 €, painavammat tilaukset painon mukaan. Tuotepaketin mukana on pankkisiirtolomake.

Uusi sukukirjasarja ilmestynyt

Stenrothien kvartetto

Stenroth-suvun jokaisesta sukuhaarasta Katarinasta, Henrikistä, Sarasta ja Nilsistä on valmistettu oma sukukirja tarinoineen ja sukutauluineen. Kirjasarja on jatkoa vuonna 2006 ilmestyneelle Stenrothien Intermezzo -sukukirjalle.

Toimituskunta: Sukuseuran historiatoimikunta ja suvun jäseniä.

Päätoimittaja Liisa Sjöblom ja taittaja Harri Salminen.

1 kirja 40 e + postimaksu 8 e
2 kirjaa 70 e + postimaksu 14 e
3 kirjaa 100 e + postimaksu 16 e
4 kirjaa 120 e + postimaksu 20 e

Osta kirjasi tai koko sarja
ja tiedät lisää suvustasi.

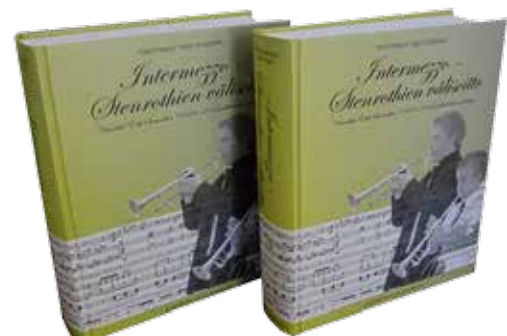
Ulkomaille eri postitusmaksu.

Tätä kirjaa on vielä saatavissa

Stenroth Intermezzo

Teos on arvokas tietolähde
Stenroth-suvusta.

Nyt hinta 50 euroa
+ postituskulut 25 euroa.

TILAUKSET: jan.sundman@pp3.inet.fi • Puh. 040 835 7397.